

Мицик, Ю. Документ до історії Вигурівщини : [з історії місцевості] // Київ. старовина. – 1994. - № 5. – С. 71-73.

ДОКУМЕНТ ДО ІСТОРІЇ ВИГУРОВЩИНИ

Цей документ стосується ранньої історії одного з районів лівобережної частини Києва — Вигурівщини, та й не лише його.

Ще наприкінці ХІХ ст. історики встановили, то засновником Вигурівщини був козак Вигура. Завдяки дуже вдалому розташуванню, це село швидко почало перетворюватися у маленьке містечко. Десь напередодні Визвольної війни українського народу середини ХVІІ ст. Вигура помер і, як засвідчує нижченаведений документ, був похований у київському Золотоверхому Михайлівському монастирі. Свою маєтність Вигурівщину він заповів тому ж монастиреві. Приблизно 1654 р. Б. Хмельницький ствердив волю покійного (гетьманський універсал, на жаль, не зберігся), але вже тоді навколо Вигурівщини склалася конфліктна ситуація. Місцеві селяни й міщани відмовлялися виконувати «послушенство» (феодальні повинності) па користь монастиря, на землі Вигурівщини почали зазіхати аж три позивачі: ченці з сусідньої Троєщини, священник київської Воскресенської церкви Кирило Муха разом зі своїми парафіянами, а також якийсь Биримович, очевидно, заслужений козак. 31 травня 1654 р. (за новим стилем) Б. Хмельницький видав у Чигирині наказ київському полковникові Павлові Яненку (Яновичу), щоб той виконав гетьманську волю щодо передачі Вигурівщини Золотоверхому монастиреві в особі його ігумена Феодосія Василевича. (Документи Богдана Хмельницького. 1648—1657 рр.—Київ: Вид-во АН УРСР, 1961.— № 248.) Останній був також случьким архімандритом і відомим вченим — ректором Києво-Могилянської колегії. На другий день гетьман видав універсал про послушенство н підданство міщан Вигурівщини (козаків це не стосувалося) Золотоверхому монастиреві. Але на цьому справа не

скінчилася. Вигурівці відмовлялися коритися і Ф. Василевичу, а потім і його наступнику — Феодосію Софоновичу, який був ігуменом у 1655—1677 рр. В останні місяці свого життя гетьман мусив знову повернутися до вигурівських проблем. З його волі, а також волі київського полковника Павла Яненка, який був двоюрідним племінником Б. Хмельницького, на місце вирушила судова комісія у складі: київський наказний полковник Василь Дворецький, київський полковий суддя Пилип Скороход та представник київського отамана Петра Бут-рима писар Матвій Зубикович. У Вигурівщині відбувся суд, на якому ченці Золотоверхого монастиря хоча і не змогли пред'явити необхідні документи (їх вивезла з собою польська адміністрація, що втікала з Києва у 1648 р.), проте оперлася на свідчення старожилів Вигурівщини. Та й сам Дворецький, котрий, як виявляється, з молодих літ (він народився 1609 р.) жив у Києві, був добре обізнаний з цією справою, що, власне, і схилило суд до винесення обґрунтованого рішення. Конфлікт було розв'язано...

Документ цікавий насамперед тим, що він чітко визначає межі тодішньої Вигурівщини, відновлює забуті топоніми та гідроніми, засвідчує значення цього населеного пункту, наприклад, наявність особливого шляху: Вигурівщина — Бровари. Тут же стверджується історичність Вигури, якого добре знали місцеві старожили; надання йому цієї маєтності королями Речі Посполитої, вірогідно, Сигізмундом III (1587—1632) та Владиславом IV (1632—1648 рр.). Сам Вигура виступає не лише як засновник і володар маєтності, але й «осадчий» Вигурівщини. Унікальними є свідчення старожилів про споруди двохсотрічної давності — загородню резиденцію останнього київського удільного князя Семена Олельковича («замочок и двор»), який правив у 1455—1470 рр. Рідкісним сам по собі, бо документів такого типу часів Хмельниччини збереглося усього зо два десятки, наказ висвітлює деякі моменти біографій Б. Хмельницького та його сподвижників. Видання документа здійснено за спрощеними правилами транслітерації україномовних текстів XVI—XVIII ст.

1657, липня 12 (2).— с. Вигурівщина. — Наказ київського наказного полковника Василя Дворецького, яким стверджувалася передача села Вигурівщини його власником Вигурою (згідно з заповітом) Київському Золотоверхому Михайлівському монастирю.

«Василій Дворецкій, полковник Войска его царского пресвітлого величества Запорозскій наказний киевскій.

Въдомо чиним тим писанѣм нашим всим вобец и кожному зособна, кому б о том відат тепер и в потомные часы належало, а меновите старшині и черни козаком Войска его царского пресвітлого величества Запорозского и каждой кондиції на урядах и Кіеве людом и посполитим мешканцям по селах и хуторах около Кіева мешкающим, до відомости доносим, иж з виразной воли и росказаня его милости пана Богдана Хмслницкого, гетмана Войска его царского пресвітлого величества Запорозского, и з росказаня пана Павла Яновича Хмслницкого, полковника своего кіевского, выежджалисмо до села Викгуровщины, монастиру святому Михайлу Золотоверхому на выживене взглядом великого знищеня помененого монастиря даной и для того, же тот Викгура, которій Викгуровщину осаждал и держал, по смерти своей положен ест в том же монастиру Михайловском из тых причин тое селце Викгуровщину сто милость пан Богдан Хмелницкий, гетман Войска Запорозского, на поменений монастир падал, а же отца игумена и всю братію монастира Михайловского почали били о кгрунт Викгуровский турбоват з одной стороны отцеве троецкіе, з другой — отец Кирило Муха, священник Воскресенский киевский з своїми парохіянами и ктиторами о отчину воскресенскую, о чом и до его милости пана гетмана удавалися; з третьего боку — Биримович, служащий человек, мающий собі частку купленого кгрунту; и той помененый кгрунт Викгуровскій на части хотячи розервати. А кды тамже перед нами, от превелебного отца Феодосія Софоновича, игумена монастыра Михайловского отец намістник Сергій з братією своею засланный был, отцеве троецкіе и священник воскресенскій с

парохіанами и Быримович, яко стороны поводовіе станули, указовали розные листи, отец намістник з братією своєю, не могучи прав страчных того села показати, же ляхи права в Полщу з собою позавозили, одно наданые его милости пана гетмана указуючи, мужей старинных и добре того кгрунту свідомых, болшей десяти на свідецтво ставили, которіе от нас питани были под сумненем признали, иж з давных віков тое селце никгди никому иншому не належало, тылко небожчикові Викгурі, на которое, мовят, мы свідоми, же он и права от королей полских мід и нам указовал и граница з віку того селца такою ест:

Почавши от ріки Радонки на конец поповой сіножати подле Троеччины до озерца, то над чорторією, от озерца долиною ку старому кладовищу вправо — кгрунт Викгуровский, а вліво — троецкій, идучи ку чогибищу прежднему подле борку, где замочок и двор был князя Семена Олелковича, а от чогибища, также подле борку, на поле прудец, прудцем до трох курганов, от курганов на конец кривой нивы мимо селище до річки Угнору, Угнором вгору идучи, вправо кгрунт Викгуровскій Березовичи, а вліво троецкій до болота Куричова, через Куричово, подле кривого дуба на перевис до сторожевых гор, где сосны значены крестами, от Сторожевых гор долиною через озеро Ковпит до болота Облуквы и до Чорной Воды, от Чорной Воды долиною до шляху Басанского, тым шляхом Басанским идучи ку Києву вправо кгрунт Викгуровскій, а вліво — николскій, аж до шляху, идучого з Бровар до Викгуровщины. Тим шляхом повернувши, вправо — кгрунт Викгуровскій, а вліво — воскресенскій, мимо криницы аж до Пісчаній гор, Пісчаными горами до болота Корчовки, Корчовкою до рубежа ровчака, текучого з озера Мокрицкого, тим рубежом в Гнилушу, річку; Гнилушою мимо Викгуровщины опят до річки Радонки.

Где мы пилно то выслухавши, и сами, яко з молодых літ у Києве живучи и почасті свідоми, ани на троецком кгрунту, ани на Воскресенском, ани на Быримончовом тое селцо Внкгуровка, але на

королевском, от королей Вик-гуре надана ест и осажена, теды монастыреви святому Михайловскому Златоверхому киевскому вічне присудилисмо, абы ведлуг наданю его милости пана гетмана, яко перед тым и в далший час тое селцо Викгуровщнну отец ігумен михайловский з братією своею спокойне держал и пожитки вшелякие уживал, ижебы отцене троецкие, ани парохіане воскресенскіе, ани Быримович того села и его кгрунту болшей турбації отцу ігумену св. михайловскому не чинили и его братіі, а селяне викгуровскіе, абы отцу ігуменови свято-михайловскому и от его высланным вшелякое послушенство отдавали и повинност свою полнили, козаки абы ниякой перешкоди не чинили и ведлуг універсалу его милости пана гетмана заховалися на що для болшой віри и твердости в той справе висланным будучи до того писаня нашего руками нашими подписавшися, печати притиснувши отцу ігуменови монастыра свято-михайловского Златоверхого киевского и братіі его даемо.

Діялося в сілці Викгуровщнні іюля 2 дня 1657 року. Филипп Стефанович Скороход, писар полку киевского высланный Звышленований, рукою власною.

От Петра Бутрима, атамана городского киевского в той же справе высланный, яко писат неуміючого, писар его подписуюся Матвий Зубикович, рукою (власною)».

(ЦНБ. Відділ рукописів. — № 535 П / 1763 С. — Арк. 131 зв. — 133. Копія кінця XVII початку XVIII ст.).